

STANOWISKO NR 1

KONWENTU MARSZAŁKÓW WOJEWÓDZTW RP

z dnia 6 września 2024 roku

w sprawie polityki spójności Unii Europejskiej po 2027 roku

Rozwijając postulaty zawarte w przyjętym 13 czerwca 2023 roku Pierwszym Stanowisku Polskich Regionów ws. polityki spójności UE po 2027 roku, a także biorąc pod uwagę:

- a) propozycje zawarte w opublikowanym w lutym br. Raporcie Grupy Wysokiego Szczebla ds. Przyszłości Polityki Spójności,
- b) wnioski i rekomendacje przedstawione w opublikowanym w marcu br. przez Komisję Europejską 9. Raporcie Kohezyjnym,

Polskie Regiony przedstawiają Drugie Stanowisko w sprawie polityki spójności UE po 2027 roku.

I. Polityka spójności UE powinna być skierowana bezpośrednio do Regionów.

W tym celu należy:

1. Przyznać Regionom wiodącą rolę w przygotowaniu i realizacji programów, co przyczyni się do wzmocnienia zasady subsydiarności i wielopoziomowego sprawowania rządów w UE, a także do wzrostu kompetencji i możliwości finansowych władz regionalnych i lokalnych jako kluczowych aktorów procesów rozwojowych w UE.
2. Kierować wsparcie do wszystkich jednostek terytorialnych typu NUTS 2 wyłącznie za pośrednictwem programów regionalnych (w krajach zdecentralizowanych) lub poprzez programy krajowe z częściami obejmującymi interwencję kierowaną do Regionów (w pozostałych krajach).
3. Skupić się na niwelowaniu nadmiernych dysproporcji rozwojowych między Regionami i wewnątrz nich. Przeciwdziałać wpadaniu Regionów w pułapki rozwojowe: wspierać realizację planów strategicznych, podnosić odporność i zdolność reakcji na szoki zewnętrzne, a także stymulować potencjał obszarów funkcjonalnych.
4. Zapewnić szeroki katalog obszarów wsparcia, w oparciu o który Regiony określą zakres programów dopasowany do ich uwarunkowań i potrzeb zdefiniowanych w dokumentach

strategicznych, co umożliwi (formułowaną oddolnie) koncentrację tematyczną – tym samym zlikwidować odgórne limity koncentracji tematycznej.

5. Zindywidualizować podejście Komisji Europejskiej do Regionów.

II. Mechanizmy realizacji polityki spójności UE wymagają zbudowania na nowo.

W tym celu należy:

6. Włączyć dotychczasowy II filar Wspólnej Polityki Rolnej do polityki spójności UE, zapewniając większe, bardziej różnorodne i lepiej skoordynowane wsparcie strukturalne dla obszarów wiejskich, w tym dla ich synergicznych powiązań z obszarami miejskimi.
7. Stworzyć jeden fundusz skierowany na realizację wszystkich celów polityki spójności UE i sprzyjający wzmocnieniu jej długofalowych efektów, do którego dotychczasowe fundusze wносиłyby wkład, bez konieczności zmiany podstaw traktatowych.
8. Oprzeć relacje Komisja Europejska – Regiony na zaufaniu podczas przygotowania, negocjowania i realizacji programów, a także zapewnić wspierającą (koordynacyjną) rolę rządów.
9. Wypracować paletę wskaźników obrazujących potencjalne efekty interwencji, jednak z możliwością zastosowania w programach także innych, bardziej adekwatnych wskaźników „szytych na miarę”.
10. Oprzeć system rozliczeń / uruchamiania płatności w programach na kamieniach milowych i osiągniętych realnych efektach, a nie na poniesionych wydatkach. Zastąpić „zasadę n+3” wzmocnionym systemem monitorowania tempa płatności – odejść od automatyzmu kar.
11. Rozliczać instytucje zarządzające m.in. z wprowadzenia reform / regulacji regionalnych w postaci praktycznych rozwiązań systemowych pozytywnie oddziałujących na różne sfery życia społeczno-gospodarczego Regionów – bez uzależniania ich od rozwiązań legislacyjnych (reform) poziomie krajowym.
12. Przyznać większą decyzyjność Regionom w bieżącym zarządzaniu programami, w tym m.in. możliwość samodzielnego określania sposobów i form realizacji uzgodnionych w tych programach celów. Wprowadzić jednocześnie skróconą ścieżkę zmiany programów (notyfikacja do KE).
13. Uprościć i przyspieszyć proces zmiany programów po stronie KE (np. realokacja środków), aby poprawić zdolność reagowania Regionów na istotne zmiany w otoczeniu.
14. Wprowadzić możliwość odwołania się od decyzji audytowych na ścieżce sądowej. Stosować adekwatne (proporcjonalne) do skali wykrytych nieprawidłowości korekty finansowe. Ograniczyć wpływ ustaleń audytowych na kształt realizowanej interwencji.

III. Polityka spójności UE powinna wyraźnie wzmocnić instrumenty terytorialne (IT).

W tym celu należy:

15. Uelastyczyć formułę IT. Uzgadniać ich ogólne zasady (typy) w negocjacjach programów z KE, ale pozostawić na poziomie instytucji zarządzających decyzje co do szczegółowych rozwiązań, a także tematycznego i terytorialnego zakresu wsparcia w ramach IT.
16. Umożliwić różnicowanie IT w zależności od poziomu dojrzałości partnerstw terytorialnych. Traktować IT jako wehikuły wspierające zdolność instytucjonalną, zwłaszcza na obszarach, gdzie poziom współpracy jest względnie niski, ale ma realny potencjał wzrostu.
17. Ukierunkować IT na jakość i efektywność działań prowadzących do realizacji celów strategii terytorialnych, a nie na tempo wydatkowania środków.
18. Oprócz redukcji obciążeń generowanych przez zasadę „n+3/2” (pkt 10), wprowadzić pozytywne (także finansowe) zachęty dla IT premiujące ich sprawną realizację.
19. Wprowadzić w IT silne bodźce dla przedsięwzięć oddolnych, partnerskich i ponadlokalnych, które kompleksowo adresują problemy, potrzeby i potencjały obszarów funkcjonalnych.

Wyrażamy gotowość współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi instytucjami, organizacjami i podmiotami na rzecz zapewnienia wysokiej rangi polityki spójności w UE po 2027 roku.

Przewodniczący

Konwentu Marszałków Województw RP

Olgierd Geblewicz

Stanowisko kieruje się do:

1. Parlamentu Europejskiego, Komisji Europejskiej, Europejskiego Komitetu Regionów, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, a także do:
2. Konferencji Peryferyjnych Regionów Nadmorskich (CPMR), Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR), Stowarzyszenia Eurocities, Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych (AEER), Zgromadzenia Regionów Europy (AER), jak również do:
3. Stowarzyszeń władz lokalnych i regionalnych w krajach UE i krajach współpracujących.

